

ніж, наприклад, на Одещині. Ніколи ці меншини не порушували питання про болгаро-російську чи болгаро-українську двомовність. Вони усвідомлюють, що знання української, російської мов відкриває перед кожною людиною шлях до оволодіння професією, засвоєння здобутків людства в галузі науки і техніки, прилучення до безцінних скарбів художньої літератури, світової класики і культури. Учителі й учні Бердянська уже кілька років здійснюють роботу щодо створення музею мов Приазов'я.

Автор соціолінгвістичної класифікації мов, яка ґрунтується на соціолінгвістичній оцінці їхньої поширеності та значущості, український мовознавець О.Ткаченко визначає нинішнє становище української мови як близьке до кризового, оскільки вона не стала не тільки мовою загальнотериторіального поширення, як це мало б бути у відповідності до її державного статусу, - її не можна віднести навіть до мов загальноєвропейського поширення, оскільки на Сході й Півдні значна частина українців уживає російську в побутовому спілкуванні [5,64]. Як відомо, українська національна мова має живу народну основу, вона формувалася на базі усного мовлення, яке нині збіднене або й відсутнє.

Слід зазначити, що соціолінгвістичні дослідження й аналіз мовної ситуації в конкретних регіонах України сприятимуть накопиченню важливого матеріалу для майбутніх теоретичних узагальнень з проблем змішування мов, білінгвізму тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Костенко Л. Україна як жертва і чинник глобалізації катастроф / Л. Костенко // Урок української. – 2003. – № 8 – 9. – С. 2 – 7.
2. Масенко Л. Мова і суспільство: постколоніальний вимір / Лариса Масенко. – К.: ВД "Академія", 2004. – 164с. – ISBN 966-518-255-2.
3. Погрібний А. Розмови про наболіле, або Якби ми вчилися так, як треба.../ Анатолій Погрібний. – К.: ВЦ "Просвіта", 2000. – 320с.: фото – ISBN 966-7551-01-06.
4. Маланюк Є. Книга спостережень: Статті про літературу / Євген Маланюк. – К: Дніпро, 1997. – 428с. – ISBN 5-308-01686-0.
5. Ткаченко О. До соціолінгвістичної класифікації мов у її слов'янській специфіці і динаміці / О. Ткаченко // Мовознавство. – 2005. – С. 61 – 67.

УДК 821.161.2 І – 31.09

ІСТОРИЧНА ПРОЗА І МІФИ (РОЗДУМИ НАД ПРОБЛЕМОЮ)

Іванченко Р.П., к. і. н., професор, Лауреат національної премії України ім. Т. Шевченка,
Заслужений діяч мистецтва

Київський міжнародний університет

У статті порушено проблему трактування подій минулого в літературному процесі 60-90-х рр. ХХ століття. Автор аналізує специфічні риси тогочасної історичної прози у зв'язку з політичними та культурними умовами доби. Особливу увагу приділено ступеню історичної достовірності в прозі 60-70х років та міфологізації подій минулого як наслідку радянської ідеології. У статті розкрито сутність цього явища та способи його художнього втілення. Залежно від ролі історичних подій у творі автор виділяє прозові твори, у яких події минулого постають як тло описуваних подій та твори, де історичну правду перекинуто згідно з прийнятими у пануючій ідеології принципами. Автор наголошує на потребі переоцінки українських творів з недостовірно висвітленими фактами.

Ключові слова: історична пам'ять, історичний роман, жанр, міфологізація.

Іванченко Р.П. ИСТОРИЧЕСКАЯ ПРОЗА И МИФЫ (РАЗМЫШЛЕНИЯ НАД ПРОБЛЕМОЙ) / Киевский международный университет, Украина

В статье затронута проблема трактования событий прошлого в литературном процессе 60-90 гг. ХХ столетия. Автор анализирует специфические черты исторической прозы того времени в связи с политическими и культурными условиями эпохи. Особое внимание уделяется степени исторической достоверности в прозе 60-90 годов и мифологизации событий прошлого как следствия советской идеологии. В статье раскрыта сущность этого явления и способы его художественного воплощения. В зависимости от роли исторических событий в произведении автор выделяет прозаические произведения, в которых события прошлого выполняют функцию фона описываемых событий и произведения, где историческая правда перекинуто в соответствии с принятыми в господствующей

ідеології принципами. Автор робить ударення на необхідності переосмислення українських произведень з недостовірно представленими фактами.

Ключевые слова: историческая память, исторический роман, жанр, мифологизация.

Ivanchenko R. THE HISTORICAL PROSE AND THE MYTHS (A PROBLEM TO CONSIDER) / Kyiv national university, Ukraine

Raisa Ivanchenko's new article "The historical prose and the myths" considers the role of historical events in Ukrainian novels in 1960-1990ies. The author analyses special features of the historical prose in its relation with political and cultural circumstances of that time. Great attention is paid to the level of historical trustworthiness in the prose of 1960-70ies and to the mythological way of description as the result of Soviet ideology. The article reviews the methods of mythological transformation of well-known historical personalities and facts in Ukrainian historical novels. Depending on the part of historical events in the work of art two kinds of historical novels can be distinguished: the first uses history only as a background of a novel, the second kind of novels misinterprets historical truth in accord to the ruling ideology. The author accentuates the necessity of revision of Ukrainian historical novels of the indicated period.

Key words: the historical memory, the historical novel, genre, mythological transformation.

Могутня біоенергетика історичної пам'яті в усі часи світової цивілізації була невичерпною скарбницею суспільно-політичних, державницьких, культурних, духовних та естетичних цінностей людства. Саме вони в найбільшій мірі творили, формували й відганювали соціальні, національно – психологічні та ідеологічні закономірності суспільного життя. В цьому контексті історична романістика була завжди виявом органічного розвитку суспільного життя і являла собою форму збереження й розвитку духовної і політичної пам'яті та культури народу.

В українській історії українська література також була скарбницею збереження й розвитку української національної свідомості, духовної і політичної культури нашого народу навіть у найтяжчі часи колоніального панування тут іноземних держав. Саме вона найбільшою мірою протистояла денационалізації й нищенню його духовної культури. Ця роль історичної романістики стала також і своєрідною незборимою зброєю в боротьбі за збереження самобутності і власної самосвідомості та гідності українців як особного народу, що має історичне право, як і інші народи, на власне суверенне політичне існування.

Досвід розвитку української історичної прози в 60–90х рр. XX ст. яскраво виявив саме цю її унікальну роль у суспільному житті української нації. Особлива епоха зацікавлення історичною минувиною та історичною літературою, що висвітлювала уроки уроками історичного розвитку, розпочалась у нашій країні в добу так званої ліберальної весни, або "хрущовської відлиги", котра вперше за всі роки існування більшовицького тоталітаризму проголосила гласність – дозвіл на альтернативні думки, публікації й книжки, а відтак і щодо історичної літератури. Адже саме цей жанр літературної творчості через слово повертав найширшим колам суспільства історичну пам'ять і здобутки народу в минулому.

Поєднуючись із психологізмом та естетичним характером літературного письма, історична література ставала незвичайною дієвою силою не лише в пізнанні власної історії, але й у виробленні нового світогляду. Адже вона змушувала порівнювати минуле із сучасним, аналізувати явища і факти чи діяльність окремих історичних діячів, осмислювати їх, шукати нові напрямки у виробленні сучасного суспільного поступу. Героїчна діяльність видатних історичних особистостей викликала гордість і повагу, наповнювала бажанням наслідувати їм, негативні явища чи позиції окремих діячів змушували до пошуків альтернативних шляхів – і все це разом творило напружену працю інтелектуальних сил людини, сприяло всесторонньому розвитку її мислення – аналітичного, естетичного, психологічного й політичного.

Адже історична романістика базувалась, чи, власне, мусить опиратися на архівно-документальні джерела. Через те вона завжди викликала довіру мільйонів читачів. Бо її покликанням було ствердити і поширити історичну правду, яка б допомагала сучасному читачеві виробляти правильні погляди і на сучасне йому суспільне життя.

Проте епоха ліберальної весни завершилась дуже швидко. Почались жорсткі обмеження і контроль за ідеологією, та історична романістика продовжувала творитись і намагалась скористатись давнішими прийомами підтекстів, аналогій, перенесення сучасних подій в минулі часи і давати у такий спосіб оцінки подіям сьогодення. Проблема історичної правди тут зіткнулась із проблемами давніших і сучасних міфів, які перекручували події, факти, явища на догоду численним правителям в усі часи історичного буття українського етносу.

Особливо тяжкі наслідки міфологізації історичного минулого залишились від попереднього тоталітарного режиму. І ці набутки продовжували домінувати у психології українських письменників і в наступні 70-80 роки XX ст., зокрема в епоху правління Брежнєва – Суслова, коли закінчилась ліберальна доба і знову повернувся прискіпливий контроль та жорстке ручне управління більшовицьких ідеологів, котрі пильно стежили за "класовим підходом" до оцінок історичних явищ, за дотриманням інших марксистсько – ленінських доктрин та концепцій. Тож від авторів історичних творів вимагалось не

стільки дотримання аналізу історичної правди, як виконання різних комуно-більшовицьких ідеологічних настанов: показувати класову позицію верхів, неодмінно ідеалізувати простий народ, позитивні оцінки давати тільки тим історичним діям, які були визначені правлячими ідеологами, інших – засуджувати, висміювати, зневажати. Тож не дивно, що і в 70-90-ті рр. українські письменники в основному обминали реальні історичні теми, а писали так звані історичні твори на рівні доступних їхньому інтелекту естетично-психологічних сюжетів, що розгортались на якомусь тлі історичної епохи.

Як правило, такі твори подавали певну картину історичного минулого і не відзначались особливим впливом на читача. Вони не мали ніякого ідеологічного чи політичного навантаження і в кращому випадку були більше розважально – детективними. Проте в часи всезагального партійного контролю і вони відігравали певну позитивну роль, звертаючи увагу сучасників до української мови в цілому і стверджуючи, що і українці мали свою якусь історію, тобто, що й вони – історична нація, а це теж було у якійсь мірі справою небезпечною.

Інша частина письменників все ж прив'язувала свій сюжет до певних історичних подій. І замість того, щоб ретельно вивчити проблему й розгорнути її в правдивих барвах психологічно-естетичного та історичного аналізу і тим самим дати зрозуміти, чому ті чи інші події відбулися саме так, а не інакше, вдавались до іншого способу їх відтворення – свідомо йшли на про вокативні перекручення, щоб прислужитись панівній ідеологічній парт номенклатурі та її контролю. Зрозуміло, що в подібних творах ці автори часто вдавались до містифікацій історичних подій і постатей, часом перекреслюючи реальну історію, підпорядковуючи їх панівні концепції офіційної компартійної ідеології, зокрема, про зверхність, чи першорядну роль в українській історії “старшого брата”, про недолугість українських видатних осіб, навіть визнаних позитивними. Мовляв, він, звичайно, герой, але ось, бачите, морально-сексуально розбещений, п'яниця, захланний і взагалі неповноцінний.

Такі автори намагались не відтворювати минулу дійсність, а відгородитись передусім від звинувачень в ідеалізації української історії, і, з іншого боку, – дістати за таку свою прислужливість нагороду чи почесне звання та певні матеріальні пільги.

Такого типу історична проза знаходила відразу ж підтримку в центрі Радянського Союзу, видавалась і перевидавалась багатомільйонними тиражами. Адже вона підтверджувала ідеологію “єдиного советского народа”, принижувала гідність непанівних націй та з особливим притиском наступала й принижувала українську національну культуру. Адже створені нереальні брехливі міфи в цих творах перелицьовували у свідомості мільйонів читачів події та оцінки. У такий спосіб торжествувала й насаджувалась історична безграмотність й відверте лакейство, що знайшло свою концептуальну форму в теорії “старшобратства” російського народу чи спільної історичної “колиски трьох братніх слов'янських народів”. У такий спосіб українська історична проза втрачала свою суспільну місію, ставала зброєю зомбування широких верств населення, підміняла реальні історичні знання міфіологізованою писаниною, котра прислужувала ідеологічним завданням тоталітарно-більшовицької ідеології. Так, деякі київські князі-просвітелі ставали розбещеними п'яницями і нікчемами, від яких рятували Київську державу прийшли східні князьки, що намагались утвердитись у блискучій Київській Русі. Або деякі амбітні козацькі ватажки від заздрощів до освічених і успішних козацьких гетьманів, нищили їх, піднімаючи проти їхнього владарювання довірливих українських селян і козаків, які разом з тим нищили й свою козацьку демократично-республіканську державу. Але цей політично недолугий козацький провідник, який фактично користувався порадами настановами царських посланців, виступає у творі як видатна історична постать, що рятує Україну.

У даному контексті автор навмисно обминає імена таких авторів та назви їхніх творів, оскільки вони відомі кожному літературознавцю на цій конференції. Крім того, багатьох із них уже немає на землі. Проте, напрямок їхньої діяльності в українському літературному процесі залишився.

Він уже належить минулій епосі. Як подібний напрям, до речі, і в українській історіографії. Його можна тепер уже віднести до епохи “пропащого часу” і “пропашої сили”. Але традиції тієї історичної доби ще не всюди вимерли. Зокрема, чимало авторів старшого покоління історичних літературних творів й донині ігнорують реальні історичні обставини, коли пишуть свої твори на історичні теми, чи просто свідомо вдаються до обрізувань, як це ми часто спостерігаємо в численних писаннях сумнозвісного О. Бузини.

Хоча в наш час, попри всі економічні негаразди в країні, реабілітований і доступний величезний історико–документальний вантаж різних історичних епох. У роки незалежності України з'явилося чимало нових наукових розвідок сучасних українських істориків із різних напрямків історії.

Але традиція підпорядковуватись старим комуно-більшовицьким концепціям досить нав'язлива, її нелегко збутися. Адже ще живе покоління людей, вихованих у тій традиції, менталітет котрих не піддається динамічним перемінам. Тому частина літераторів, яких найбільше друкували в радянських видавництвах, знаходить і тепер своїх прихильників і успішно видається в Росії. Міфи історичної прози радянських часів продовжують торжествувати.

Лише дехто із представників загалу письменницького гурту тих 70-90-х рр. змогли в ті часи вийти на невидимі барикади боротьби за історичну правду в історичній літературі. Хоча і не завжди вона була успішною.

Проте в сучасній Україні через економічну скруту, але більшою мірою через недооцінку значення збереження й поширення історичної правди в нашому суспільстві всі вони лишились за бортом суспільного життя. Українська книжка зникла під тиском широкого культурологічного наступу сусідніх держав, і, зокрема, Росії. Зменшення ролі історичних знань як і знищення національної духовності й культури в Україні стали прицільним предметом нової невидимої війни проти суверенної Української держави. Адже історія, як і історична романістика, – це кров і мозок політики, основа державницької свідомості народу, на якій виростає й тримається держава.

А “подальше існування унітарної України, – як пише відомий російський політик О. Дугін, – неприпустиме. Ця територія (тобто – Україна – авт.) має бути поділена [1, 259].

Тож і не дивно, що в сучасній Україні, де влада перебуває в руках неукраїнської еліти, не виходять у світ українські книжки, тим паче, не видаються і не перевидаються знакові твори багатьох авторів української історичної прози минулих років. Але віримо: пережили голодомори і війни, переживемо і цю скруту. Розквіт української літератури ще попереду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дугин А. Основы геополитики России / А.Дугин. – М.: Арттегия, 1999. – 608 с.

УДК 82.111(73) - 94

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІСТОРІЇ В РОМАНІ С. КІНГА «БУРЯ СТОРІЧЧЯ»

Казьміна Н.О., асистент

Мелітопольський державний педагогічний університет

У статті йдеться про трансформацію історії Америки в художніх творах Стівена Кінга. Розглядається роман «Буря сторіччя». Надана стисла характеристика творчості письменника. Здійснено дослідження вірогідних історичних фактів американської історії, а також вплив історичних подій на розвиток літературної думки. У статті аналізується твір «Буря сторіччя», а також докладно змальовані історичні реалії, які вплинули на створення цього твору.

Ключові слова: психологічний аналіз, художнє припущення, умовність.

Казьміна Н.А. ТРАНСФОРМАЦИЯ ИСТОРИИ В РОМАНЕ С.КИНГА "БУРЯ СТОЛЕТИЯ" / Мелитопольский государственный педагогический университет, Украина.

В статье речь идёт о трансформации истории Америки в художественных произведениях Стивена Кинга. Рассматривается роман Стивена Кинга «Буря Столетия». Дана краткая характеристика творчества писателя. Проведено исследование достоверных исторических фактов американской истории, а также влияние исторических событий на развитие литературной мысли. В статье дан анализ произведения «Буря Столетия», а также подробно описаны исторические реалии, повлиявшие на создание этого произведения.

Ключевые слова: психологический анализ, художественное допущение, условность.

Kazmina N.A. TRANSFORMATION OF THE HISTORY IN STEPHEN KING'S NOVEL "STORM OF THE CENTURY" / Melitopol state pedagogical university, Ukraine.

In this article the author tells us about transformation of the American history in Stephen King's creative activity. The novel "Storm of the century" is under the consideration. The author gives us the short characteristics of Stephen King's creative activity. There were made a research of the real historical facts from the American history, and also the influence of historical events on the development of the literature idea. In this article is given the analysis of the novel "Storm of the century", and also the historical realities which influenced the creation of this novel are described in details here.

Key words: physiological analysis, artistic assumption, convention.

Творчість американського письменника Стівена Кінга - дуже цікаве й суперечливе явище в американській літературі. Багато критиків відносяться до нього доволі упереджено. Хтось з них відносить його творчість до масового сенсаційного читива, проте при його більш ретельному аналізі можна зробити висновок, що його твори - це серйозні роботи, які зачіпають культуру, побут, реалії